

Návštěva delegace Senátu ČR a zvláštního zmocněnce pro krajanův MZV v Turecku

28. až 30. září 2024

Sobota 28. září – setkání s krajanův komunitou v Istanbulu

Kontext: Češi žijí prakticky v celém Turecku, organizovaný krajanův spolek existuje zatím pouze v Istanbulu. Větší koncentrace českých krajanů se nicméně nachází i v ostatních velkých městech jako jsou např. částečně Izmir nebo Ankara. Krajanův zajímavá je v posledních letech také známá turistická oblast Antalye, kde se rovněž usazují Češi.

Delegace navštívila krajanův v Istanbulu symbolicky v den české státnosti 28. září 2024. Hlavní setkání s krajanův a českou školou „Český koutek“, včetně ukázky ze školní výuky hrou, se uskutečnilo v prostorách Generálního konzulátu ČR v Istanbulu (GK). Jednalo se o vůbec první návštěvu našich krajanův v tomto městě. Návštěva nepřimo navázala na setkání ministra zahraničí Jana Lipavského s krajanův v Ankaře na jaře letošního roku. Český a slovenský spolek v Istanbulu, který je zatím jediným organizovaným spolkem v Turecku, se v posledním roce reaktivoval a pustil se do mnoha aktivit. Spolek se zaměřuje především na nejmladší generaci dětí krajanův, svou činností však pokrývá široké spektrum aktivit. I proto se kolem školy sdružují dospělí. Že je zaměření na nejmladší generaci míněno vážně a dlouhodobě, dokládá např. i první účast zástupkyně istanbulského krajanův spolku na letošním kurzu metodiky při krajanův výuce českého jazyka konaném v Praze. Výuky se účastní děti od nejmladších až po 2. stupeň. Těch starších je sice podstatně méně, ale o to je práce s nimi zajímavější s možnou vizí propojení do dalších aktivit.

Setkání s cca padesátkou českých a slovenských krajanův se uskutečnilo ve vnějších prostorách GK Istanbul v rámci akce „Bílá, modrá, červená – odkud pocházím“, kterou si krajané se svými dětmi připravili pro první setkání s hosty. Krajané v Istanbulu reprezentují široké spektrum profesní i sociokulturní tak, jak je typické pro kosmopolitní prostředí moderních velkých evropských měst.

Hosty přivítalo krajanův vedení spolku včele s předsedkyněmi Ljubou Metin (CZ) a Lucií Hacıoglu (SK) i původními zakladateli organizovaného krajanství v Istanbulu Ivanou Kacmas, Patrikem Veselíkem a dalšími. Pravděpodobně i z důvodu, že si Češi v Turecku od začátku dobře uvědomovali, jak těžké v takto velké zemi vytvořit pevné funkční krajanův společenství, vznikl právě také v Istanbulu „Krajanek ve světě“ — projekt časopisu pro děti a on-line školy, u jehož zrodu zde stála Ivana Kacmas a rozvíjela jej spolu s krajanůvami v Aténách a Miláně. Dnes tento projekt poskytuje alternativní distanční vzdělávání dětem v 37 zemích světa (distanční výuka, časopis, knihy). V Istanbulu začal také před lety fungovat istanbulský spolek sdružující Čechy a Slováky. Krajané jsou v úzkém kontaktu s GK, řada z nich se podílí na jeho akcích ať již jako místní síly nebo jako tlumočníci (Eva Sevincli) či asistenti (Jakub Dluhosh).

Po oficiálním úvodním přivítání a krátkých projevech z úst generální konzulky Olgy Hajflerové, místopředsedy senátu Tomáše Czernina a zvláštního zmocněnce pro krajanů Jiřího Krátkého se otevřel prostor pro položení otázek i následnou neformální diskusi na řadu témat. Ve svém projevu se Tomáš Czernin soustředil na představení činnosti Stálé komise a jeho vztahu ke krajanům. Zmocněnc krajanům přiblížil koncept i kontext krajanské politiky MZV i státu a v některých konkrétních věcech, jako je např. korespondenční volba, doplnil místopředsedu o podrobnosti. Zvláštní zmocněnc se v doplnění soustředil na význam společných kroků exekutivy a legislativy v krajanské politice v posledních letech, díky které se dnes krajanům otevírají další možnosti, jak se ještě více přiblížit po praktické stránce životu v ČR během jejich z pobytu ze zahraničí.

Vzhledem k letošnímu schválení korespondenční volby pro Čechy v zahraničí, bylo toto téma přirozeně předmětem největšího krajanského zájmu. I proto zmínil zmocněnc symbolický i praktický význam tohoto propojovacího nástroje, ale i potřebu jeho následného aktivního uchopení ze strany krajanů. S ohledem na řadu dotazů upozornil zmocněnc krajanů na nutnost primárního vykonání některých administrativních kroků v registraci k volbám a ohlídání si zákonných lhůt.

Upozornil také na řadu praktických zkušeností např. právě slovenských krajanů, kteří mají s korespondenční volbou bohatou a již více než dvacetiletou zkušenost. Ta se týká především významu ve sdílení informace o možnosti korespondenční volby ze zahraničí mezi krajanů. Připomněl, že právě slovenská zkušenost nejvíce ukazuje na to, že se nelze spoléhat jen na pasivní existenci tohoto nástroje. Jiří Krátký proto vyzval krajanů, aby v příštích měsících pečlivě sledovali další komunikaci ze strany MZV na stránkách úřadů, která k provádění korespondenčních voleb bude v dalších měsících pokračovat. Jednou z příštích prvních velkých akcí na toto téma je přípravná debata organizovaná krajanským sdružením „Chceme volit distančně“ s ministerstvem zahraničí a jeho hosty on-line formou na 14. listopadu 2024 v 19 hodin SEČ (v Turecku to bude v 21:00 hod - viz odkaz: [JAK VOLIT KORESPONDENČNĚ V ROCE 2025](#) - I. díl)

Neformální debata s krajanů z Istanbulu a okolí

Krajané ve svých reakcích poděkovali hostům z českých za dlouhodobou podporu i za projevený zájem navštívit právě komunitu v Istanbulu, ocenili především schválení korespondenční volby. V kontextu aktivního propojení vyzdvihli důležitost funkčních konzulárních služeb, které znamenají praktický a potřebný most mezi krajanů v Turecku s vlastní. Několik dotazů směřovalo do technického provádění korespondenční volby a získání datové schránky. Zdaleka totiž ne všichni pravidelně cestují do ČR, aby mohli vždy vyřídit vše, co je zapotřebí proto, aby jako čeští občané v zahraničí mohli naplnit všechny závazky a povinnosti, které mají ve vztahu k českému státu. Velký význam pro krajanů, a to nejen ve spojení s korespondenční volbou, má proto především zatím nerealizované zavedení czechpointu na

GK Istanbul. To si delegace odváží z návštěvy krajanů v Istanbulu jako hlavní úkol pro další období.

Další debata se týkala české krajanské přítomnosti, aktivit i vyhlídek na další období. Zmocněnce Krátkého zajímal široký kontext života a příchodu českých krajanů do Istanbulu. Odpovědi krajanů ukázaly na velkou pestrost české komunity v Istanbulu ve všech směrech. Tato rozmanitost přirozeně odráží kosmopolitní duch největšího tureckého města a rys jeho obyvatel.

Zmocněnec se dotazoval na klíčové aspekty pro vznik i zachování si krajanství v této oblasti. Mezi krajany žije v Istanbulu řada smíšených manželství a párů, které zdaleka ne nutně vždy vznikli až přímo v Istanbulu. Často se jedná o partnerství a svazky uzavřené v jiných velkých městech Evropy, ať ve Velké Británii, Německu, Česku nebo dokonce Austrálii nebo USA. Na české komunitě v Istanbulu je zajímavé, že řada smíšených párů se poznala v rámci dočasného pracovního zahraničního působení obou partnerů ve třetí zemi nebo během studií. Po prvních „dočasných“ letech v zahraničí obvykle následovalo stěhování se do Turecka s cílem sloučení rodiny, ale i ve snaze najít ideální pracovní příležitost pro oba partnery. Istanbul svou velikostí města takových příležitostí nabízí celou řadu.

Profesně lze v rodinách najít osoby pracující nejčastěji ve službách (turismus, lékařské, farmaceutické, asistenční, tlumočnické), ale stejně tak např. v mezinárodním obchodu, managementu a oblastech obecně spojených s mezinárodním prostředím. Mezi krajany jsou ale i ti, kteří se věnují aktivitám se sociálním kontextem.

K iniciačním faktorům, které směřovaly k pozdějšímu usídlení právě v Istanbulu, patří rovněž vysokoškolské výměny, stáže a především program Erasmus+. Doslova shodou okolností měl zvláštní zmocněnec možnost se spolu se senátory setkat v Istanbulu rovněž s čerstvými studenty Erasmu z VŠE Praha, kteří přijeli do Istanbulu na svůj semestrální pobyt. Zmocněnce při této příležitosti zajímalo, co konkrétně přivádí české studenty na studium právě do Istanbulu, resp. Turecka. Během zajímavé diskuse se tak zmocněnec mohl např. dozvědět, že je to především zásadní odlišnost tureckého prostředí, která činí místo pro studenty zajímavějším ve srovnání s prostředím, se kterým se studenti setkávají ve většině evropských unijních zemí. Právě tato odlišnost a současně na druhé straně i zvládnutelná dopravní blízkost činní turecké představuje pro studenty atraktivní prostředí a zajímavou studijní výzvu.

Není to však jen tato „studentsky a prakticky uživatelská“ dostupnost, která je důvodem výběru právě Turecka. Často se u studentů jedná o projev velmi cíleného a dlouhodobého zájmu o tento region světa obecně. Studenti Erasmu v Turecku mají za sebou mnohdy již jiné předchozí cesty do dalších zemí regionu (Ázerbájdžán, Sýrie, Libanon atd.). Zde zmocněnec musel ocenit odhodlání a snahu českých studentů vyjít ze své komfortní zóny a poznat nové věci. Zmocněnec rovněž ocenil informovanost studentů o řadě praktických věcí života v Istanbulu, se kterou studenti do Istanbulu již přicházejí a kterou si studenti po sítích vyhledávají a předávají již před svým příjezdem. Patří sem např. i ideální propojování poptávky smíšených českých rodin v Istanbulu s nabídkou studentů na doučování českého jazyka u dětí v krajanských rodinách a

český babysitting. Čeští studenti by na druhou stranu uvítali více informací o pobytových náležitostech v Turecku, jako je např. získání pobytového titulu před uplynutím 90denní lhůty bezvízového období. Studenty rovněž zajímalo možné propojení s aktivitami GK Istanbul.

Neděle 29. září – výstava českého skla „Gates of the Underground“ a setkání s magistrátem Istanbulu

Další část pracovní cesty se věnovala širšímu okruhu vnímání české přítomnosti v Istanbulu, tj. kulturní spolupráci mezi ČR a Tureckem, resp. Istanbulem. Hlavními dvěma body programu byla jednání vedená s primátorem Istanbulu a zástupci magistrátu a společná návštěva výstavy českého uměleckého skla Jaroslava Proška a Vlastimila Beránka. Výstava se koná v historických prostorách staré Basiliky Cisterny (a v přímé blízkosti známého původně raně křesťanského, dnes muslimského chrámu Agias Sofia) a díky spolupráci českého GK a istanbulské radnice těší již od letních měsíců mimořádné pozornosti domácího i zahraničního publika. Výstava moderního umění v istanbulsém podzemí, jedné ze dvou největších turistických atrakcí města, se koná vůbec poprvé v historii. České sklo v podobě 22 skleněných a nasvícených soch se snoubí s vodní plochou tehdejšího hlavního vodního rezervoáru města ze 6. století, dnes přeměněného v symbolický chrám vody.

Zástupci istanbulského magistrátu ocenili nejen umělecké vyjádření, ale také především význam tradice českého skla ve světě, která je pověstná i v Turecku. Věhlas českých sklářských umělců dokumentuje i to, že spoluautor výstavy Jaroslav Prošek přijel do Istanbulu z Monaka, kde se právě jeho díla stala součástí známé světové jachetní show. Jeho díla však slaví úspěch i na dalších místech, např. v Abú Dhabí ve Spojených arabských emirátech.

Prohlídku výstavy zakončil společný pracovní oběd se zástupci radnice v čele s Mahirem Polatem, zástupcem generálního tajemníka istanbulského magistrátu a kurátorem výstavy, Barbarosem Buyuksagnakem, ředitelem odboru zahraničních vztahů magistrátu, a Ozanem Sakarem, ředitelem kulturního odboru, a dalšími členy magistrátu. Během oběda projeví zástupci radnice znalost o české historii (husitství, Kafka, Hašek) a kultuře ČR i zájem získat některou z existujících českých výstav, nebo aspoň jejich částí do Istanbulu (výstava o české aristokracii, výstava díla Alfonse Muchy, výstava o Karlu Čapkovi).

Pondělí 30. září – přijetí starostou Istanbulu

Pondělní přijetí delegace starostou města Istanbul Ekremem Imamogluem se konalo na závěr pracovní cesty. Pro senátory byla velice zajímavá diskuse nad řadou aktuálních témat soudobého života v největším městě.

